

**БЕШЕНОВО
КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА
ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД
ЈАСЕНОВЦА**

БЕШЕНОВСКА ПРИНОШЕЊА

Издавач:

Манастир Бешеново

За издавача:

Архимандрит Арсеније Матић

Уредници:

Ђорђе Вукмировић

Проф. Ненад Војводић

Дарко Дозет

Ликовно решење корица:

Дарко Дозет

Знак манастира:

Светозар Пајић Дијак

Прелом:

Срђан Вукмировић

Штампа:

МАМИГО ПЛУС Земун

Тираж:

500

*Са Благословом Његовог преосвештенства
Епископа сремског Василија*

СВЕТЛО СЕЋАЊА НА НАШЕ МУЧЕНИКЕ

ЕВО смо, напoкoн, дошли до чарoбнoг eпскoг брoја сeдaм. Јер, сeдaм, дeвeт и јeдaнaecт су eпски брoјeви. Ми смo дoшли дo сeдмe књигe. Прeд нaмa јe жњeтвa сa мирисних рoсних ливaдa пoeзијe. Рoдиo јe уceв. Тaј уceв јe плoд пeсничкoг бдeњa и нaд тeмoм oвoгoдишњeг нaшeг кoнкурсa. Тaј уceв јe никao кoликo из тpaгичнe нaшe прoшлoсти, тoликo и из спoсoбнoсти и вeштинe и сaмoг пeсничкoг нaдaхнућa и имaгинaцијe oних ствaрaлaцa кoји су сe oдaзвaли нa нaшу тeмy.

А тeмa јe имaлa нaмeру дa нaс призoвe из нaшeг зaбoрaвa и сaмoзaбoрaвa, из нaшeг дeцeнијскoг ћутaњa у сaмoпoрицaњу. Јер, тpaгeдијa кoјa јe зaдeшaвaлa и зaдeшaвa нaш српски рoд нaшлa јe, нaжaлoст, и нaшe сaучeствoвaњe у злoчинy кoји сe дoгaђao нaд нaмa. Јeднo јe злoчин нaд нaмa кoји су други урадили, a другo и гoтoвo мoждa и тeжe јe тo штo смo ми урадили сaми сeби, ћутeћи o тoм злoчинy и, зaрaд лaжнoгa „брaтствa и јeдинствa“, учeствујући у мукy и шaпутaњу прeд злoчинцeм. Збoг тoгa су нaм мнoги злoчинци и њихoвe вoђe служили дa их пoштујeмo, дa o њимa пeвaмo хвaлoспeвe, дa им кличeмo и дa им сe рaдујeмo. Истoврeмeнo смo прeзрeли рoдoљубe и свoјe жртвe. Прeзрeли смo oнoгa кo јe oстao у устao дa брaни свoгa крaљa и свoју oтaџбинy. Њих смo смaтрaли непријaтeљимa и, у врyћици у кoјoј нaс јe држaлa лaж, дaвaли смo имeнa улицaмa, устaнoвaмa, шкoлaмa, сeлимa, грaдoвимa, дeци..., oних кoји су нaс нaјдубљe прeзирaли и кoји су нaс нaјстрaвичнијe и нaјбрутaлнијe зaтирaли. Кaдa смo пoвeрoвaли у лaж, oдрeкли смo сe Бoгa и бoгoтpaжитeљскoг путa. Oдрeкли смo сe пoкaјaњa и свoјe свeтe Црквe. Oдрeкли смo сe свoгa имeнa и прeзимeнa. Oдрeкли смo сe сeбe живих и нaших нaјмилијих пoубијaних и рaзбaцaних пo нaшeм зaбoрaву. Oни кoјe јe нaјвишe бoлeлo мoрaли су

најирње да ћуте. Јер, довољно је било да си Србин, да си српско дете, да си српска кућа, да си српско слово, да си српска молитва, да си православан, па да гориш у највећем паклу и у рату и у такозваној слободи. За тај заборав нико нам није крив колико ми сами. Ми смо једини страдални народ у окружењу, у такозваном региону, а можда и на свету, који нема списак својих страдалих, који нема свој зид плача, који нема своје костурнице, ни у књигама ни у гробљима.

Наш конкурс је имао намеру да, уз часне и уважене изузетке попут филма „Дара из Јасеновца“, обнови нашу голему тугу заборава и да у њој, словом песника, осветли сећања на мученике који су страдали у подножју Христовога крста и вазнели се до црвених слова нашег календара. Колико смо у томе успели сведочи и ова књига и готово 100 песника заступљених у њој. О томе, наравно, сведоче и њени читаоци.

У овим песмама, ако нису продисале жртве, продисало је наше сећање на њих.

Благоје Баковић, председник жирија конкурса

Драгољуб Станковић

ИСТИНА

Кажу да на том месту
Жита труну у класу
А бела стада никад
Тамо траве не пасу

Кажу да река Сава
Ту застане у току
У спомен на недужне
Бачене у воду дубоку

Кажу да се у трњу
И јасеновачком драчу
Сред ноћи чује хор
Невине деце што плачу
Кажу: многе могиле
Памтиће људски век
Крвник искова каму
Названу „србосек“

Кажу: Српкињица Дара
Истине се не скрива

Носећ' на леђима сестру
Водом у слободу отплива

Кажу: ко у Јасеновац дође
И свећу мртвима запали
Чуће захвални шапат
Оних што су невини пали

Љиљана Ћуић

ЛОГОР ЈАСЕНОВАЦ

У славу страдалих Срба дана
У десетерцу песма спевана
Кô што доликује јунацима
Документарац у стиховима
У лето четрдесет прве почело
До краја рата мучено, мрено.
Србин морô да потури главу
На ушћу Уне у реку Саву.
Страдања недостојна људског рода
Гора но највећа ноћна мора
Србин је кô роб морао да хода
Надао се доћи ће слобода.
У логору против своје воље,
Усташа га туче, стреља, коље.
У влази, хладноћи, жеђи, глади,
Мучен и исцрпљен мора да ради.
Радионице намене разне,
У којој је зависи од казне.
Без хлеба кувана сточна репа,
Гладна утроба људи се цепа.
Никола Гарго, заповедник самица,
Ђавоља природа људског лица.

Под ћелије и нужник и сто,
Зликовца мозак осмислио то.
Српска села Јабланац и Млака,
Уместо људи - гавран, врабац, сврака.
На броду „Сава“ једнога дана,
Кô дрва тела Срба трпана.
Срби мучени па побијени,
Без сахране низ Саву пуштени.
Мртва тела ка Србији плове.
Језива слика стварности ове.
Јасеновац близу ушћа Уне,
И кад га муче, Србин не куне.
Мучење, убиства без пресуде,
Па зар је то за браћу за људе?
Шест метара високи зидови,
Савом да побегну - пусти снови.

Срећко Алексић

ВЕТАР МЕ КРВЉУ ОПЛАКУЈЕ

Кроз Бешеновска приношења
уз молитву Свевишњег Игумана;
у руке светитеља и нова давања,
кроз црвена словца за Дару из Јасеновца.
Уз јауке црвеног ветра и спаса,
уз муке што нас глас и јецај рађа,
избависмо себе све ове године.
Мир на земљи, спас на небу за жртве.
Све смо своје одавно изгубили -
на вешала носили и скидали речи,
разапети муком да ојачамо молитвама.
Девојчица Дара из Јасеновца проговара.
Све грехоте овога света носимо
на пиједестал мртвима се увек молимо;
мислима осликавамо наше небо.
Над хумком бола нови се живот рађа.
Само сирак тужни села оплакује
у возу смо данас исте судбине -
ветар ме крвљу кроз земљу опомиње.
Кроз црвена словца за Дару из Јасеновца.

Мирослав Стојадиновић

ШТО МЕ КОЉЕШ, ЧИКО

Што ме кољеш, чико?

Шта ти млађан згреших?

Зар се, јадо, бојиш сени моје мале?

Не омрзох тебе, то у срцу реших.

Ни када ми закла родитеље моје.

Ни стрица, ни стрину, ни дедове моје.

Што ми пашче закла на кућноме прагу

И све што је српско приграби за своје?

Што ме кољеш, чико?

Што утиреш семе које овде ниче?

Што угибаш земљу где је оно расло?

Што затамни небо да криво риче?

Што ме кољеш, чико, у Медачком џепу?

Пакрачка пољана крвљу утрвена

Новим ти семеном прородити неће.

Омразом је твојом бивство убивено.

Што ми закла цркве, моје свето писмо?

Ћирилицу моју, што ти она смета?

Јер на зло ти ништа од њих бити неће.
Од Бога ће бити твоја судба клета.

Што ме кољеш, чико, у олуји пустој?
Зар ти крви моје никад доста није?
Па громове шаљеш, земљи да ме предаш.
Крвава ти уста, а још ти се пије.

Што ме закла, чико, кад ја теби праштам?
Сва недела твоја што учини мени.
Од Бога ти просто, ал' ћу да запамтим
Да си свето семе заклао у мени.

Дајана Петровић

СРПСКЕ ВОШТАНИЦЕ

До себе самог
Најбрже се стиже путем Крста
Преко Косова
И Газиместана,
Вида и Зејтинлика,
Јадовна, Јасеновца, Пребиловаца...
Јаметина,
Јама и јама.

За тај ти пут ни воде не треба,
Стиже се брзином светлосних,
Мученичких ореола.

Не носи хлеба
Да не обајати -
Овде и голубови посте,

Рибе су се костију назобале...
Ману небеску Господ шаље.

Понеси воштаница,
Нарамке,
Сузетина... суза,
И сузица.

Јован Н. Бундало

ПЕСМА СПАЈА НЕСПОЈИВО

Само песме и молитве две крајности чврсто споје,
састану се мимо воље, кô кад дете смеша боје.
Састану се мрак и светло, жртва, џелат, вук и овца,
света звона бешеновска и зли крици Јасеновца.
Малу Дару са Козаре одведедоше од оваца,
Упознаде, мимо воље, Вукашина из Клепаца.
Јадно дете, уплакано, и кршнога Херцеговца
споји судба злих времена иза жица Јасеновца.
Вукашин је мирно гледô, нож у руци злог кољача,
док је гледô у безумље, чу се лелек дечјег плача.
Запрети му џелат подли да ће њега да исече,
погледа га стари човек, па му светим гласом рече:
„Ради, дијете, свој посао, има неко ко све гледа
и биљежи добра дјели, а и она мимо реда.
Ја ти праштам ево овдје, ал’ са Богом види шта ћеш,
кад на кантар метнеш дјела, ђаволима душу даћеш.“
Мало даље, у бараци, крај крвавих ледних врата,
мала Дара, уплакана, скривала је гладног брата.
Штитила га крхким телом, бдила над њим као мати,
није знала да нељуди могу децу зверски клати.

Заслужише сви поклани мученичке ореоле,
као да су на мом телу, њихове ме ране боле.
Ћутали смо, као кривци, седамдесет и пет лета,
опомиње Српство цело мале Даре судба клета.

Милан Малешевић

САСТАВИ ДЛАНОВЕ

Састави дланове
да прихватиш лати бремените јутром
О, блажено јутро, цвати

Састави дланове
за сву ту росу
што те жедног поји
О, блажено јутро, подоји

Састави дланове
за руковет класја
што те мученог храни
О, полегло класје, востани

Састави дланове
за хладну манастирску воду
што грех твој односи
Преподобна смрти, покоси

Састави дланове
за молитву Мајци
што те грешног надсмртно воли
О, Блажена Мајко, преболи.

Милан Чорак

КАМЕНИ ЦВИЈЕТ НЕ ЦВЈЕТА

Камени цвијет не цвјета, нема мирис цвијета,
само нас подсјећа на дане туге и страдања,
сјећа нас на Дару и њену судбину, а у нама
чува успомену на тешка ратна збивања.
Стоји сиви камени цвијет у пољу крај ријеке,
сјећа на дане смрти и поруку шаље свима
да вјечно у нама живе та болна сјећања,
да никада не усахне суза и бол у грудима.
Још се између хумки и каменог цвијета
чују одјеци болних јаука рањених душа,
овдје је смрт остала на роси, трави и у зраку,
у додиру вјетра док се његов шум слуша.
Јасеновац у којем јасен више не листа,
пољана и трава, уз ријеку врбе сувих грана,
у њима је свима убијена клица живота
када је крв невиних овдје проливана.
Овдје се дах смрти још осјећа у зраку,
нису га однијели сњегови ни јесенске кише,
вјечно ће се чути болни јецаји умирућих,
из срца никада не може вријеме да их брише.

Камени цвијет никад не цвјета и мириса нема,
стоји гордо, латицама каменим опомиње свијет,
он у себи нијемо само тужна сјећања крије,
под њега ћемо за Дару положити цвијет.

Жаклина Манчић

ДОЋИ, ДАРО!

Дођи, Даро, на сунчевом зраку, у Бешеново, нашем
Кирику,

Да славимо, да се радујемо, да сву Свету децу
прославимо.

Храбра Даро, очи су ти звезде, чувају нас, ноћу
небом језде.

Мучише вас, нежне биљке младе, ал' шта могу
злотвори да ураде?

Да убију пропадљиво тело, привремено душино
одело!

Дођи, Даро, с децом Јасеновца, донеће вас зрачак
сјајног сунца

да заједно са малим Кириком, у крви убијеним за
Христа ратником,

дозволите да вам се клањамо и да вашу светост
прослављамо!

Мученици велики ви Христови јесте, тако мали, а
већ показасте!

Ви сте узор како Христов бити, од малих се ногу
посветити.

А ви, Даро, показасте свима, показасте људство
злотворима.
Ваша мала тела убадаше, с ума шедши с њима се
играше,
ал' вас само свету прославише!
Дођи, Даро,
Писмом те зовемо, црвеним словима, свечаним, ти
пишемо;
дођи, душо, да вас дарујемо, боли наше деце
казујемо,
да молимо у хору све вас мученике, Свету децу -
Христове војнике,
што се родише да прославе Христа, кроз ужасе
постану пречиста,
чиста као извор-вода, сјајна као сунце, задобише
прекаљено срце.
Јер лакше је одрасломе посветити се, али дете, шта
то њега носи?
Кад је мало, та једва да ходи, тек рођено, мајка још
га води,
али Христа већ има у души, његових се закона већ
држи.
Иако је мало, оно већ стасало је за место уз Свете! А
само је дете!

Драгица Охаши

ЦРВЕНА РЕКА СУЗА ДЕЦЕ ЖРТАВА ЈАСЕНОВЦА

Камени цвет нас зове
Да се сетимо
Да се помолимо
За децу жртве Јасеновца
Деца ратове нису хтела
Никога мрзела
Ви који сте градили цвет
Невином крви
Нејакe младости
Које узе рука немилости
А никакво зло урадили нисте
Будите опомена
Да се никад не врате та зла ратна времена
Слобода кад се из пепела цркве буди
Она је стиснута шака душе непобедивих људи.
Још мочвара непребројане сенке невиних скрива
Дете из логора сања мир и да је мајка жива...

Душан Карановић

КАМЕН И СТЕНА

Камен је песку предак,
пустињи творац
реци корито, мељави сито.
Постоји камен угаони,
и камен спотицања,
и стена саблазни,
где се многи спотичу
кад се камена дотичу.
Постоји камен ослонац,
и камен у зиду - конач,
и Кифа-камен
кога исклеса Творац.
Постоји камен скривен
где тецаху крв и вода,
и камен откривен
над Голготом испод свода.
Постоји и камен-знамен
на извору Живе воде
и камен-стамен
где су непогоде.

Постоји камен у храму,
икона скупља од злата
са ореолом
и камена трпеза за престолом.
Постоји и камен на камену
црква Божја - стена
и миро у камену...
од уља, мириса, полена.
Постоји и камен узбуђења
кад Камен ходаше водом
и чудо обретења
кад муње севаху над бродом.
Постоји и камени цвет - розета,
и земља камена - пируета.
Постоје записи на камену
да Свети нису од света.

Милица Бијелић

ДЕВСТВЕНА

Тврда земљо, притисло те иње,
Гледам облак горак како ћути,
Јесу ли то сузице детиње,
Прах маслачка ветром откинути...

Мислим то су хаље балерина,
Чекам, сад ће ваздухом летети.
Али ваздух следила тишина,
Бело поље небо ће пожњети.

Гледам како херувими поју,
Док пахуље успињу се њима,
Потргани љиљани у пољу,
Мирис душа међу анђелима.

Љубићу им стопе покошене,
Траг крила им у фрагменту плаве,
Сребром суза фреске обложене,
И траг светла око мале главе.

Милојка Јеловац

ИЗ ЈАСЕНОВЦА

Ноћас, сузо, лијеш ко из кабла,
муко наша из логора смрти,
ево прошло деценија осам,
душа пуца, а срце још дрхти...
Никада вам опростити нећу,
каму, пиштољ, тешки маљ по глави,
нек' се стиди ко вас подржава
и са вама иде да прослави...
Једно дијете, само десет љета,
сву голготу својим оком гледа,
малог Буда привила уз скуте,
ником сека свога бату не да...
Очи црне и локнаста коса,
гладан, жедан, а болесна душа,
убише му и мајку и брата,
ништа не зна, али секу слуша...
Једи, Буде, кад те сека моли,
то ми мајка на растанку рекла,
пази, Даро, свог лијепог бату,
док је суза низ лице јој текла...

Ти си, Даро, ко Милунка Савић,
без пушке си надмудрила врага,
Јасеновац, проклето злочиште,
вијековима остављаће трага...

Миодраг Чабаркапа

ВРИСАК СТОЈАНКЕ КНЕЖОПОЉКЕ

Из црквених слова календара
Изрони Дара из Јасеновца
Да нама и свијету покаже
Како се умирало попут свеца.

Тамо гдје су сузе скамењене
И српска срца залеђена
Ту је живој дјечи са Козаре
У казане зеница вађена.

Преко Даре сазнасмо
Кржаве зубе џелата
Дрвени маљ и србосјеке
Како су невина дјеца клата.

Врисак Стојанке Кнежопољке
У Дариним одзвања грудима
И кораци кољачких џелата
Које историја крсти нељудима.

Да није било Даре
Залутали бисмо у беспућа
Она нам прстом показу
Затрпане темеље наших кућа.

Испод каменог цвијета
Сада на вјечитој стражи
Неколико разреда
Своје учитеље тражи.

Хелена Калинче

ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА

Родила се реч са нежним лицем детета,
са очима крилатог сунца,
са три треперава зрна истине.

Али неко зао и таман хтео је да премрежи Небо,
да испреде филигране бесмисла,
да слаже уплакано дете како светлост не постоји,
како се сакрила испод вреле каме и камена.

Ипак, пустиња је пустила извору да запева
и сви су видели колико је храбра та мајушна муња у
свемиру,
када су јој разапињали срце, до најтањих, тужних
жила
челичним ланцима, црвеним од крви.

Када је све утихнуло, једина истина је била да Небо
не досежу
зубате руке рата ни све црне воде пакости.

До њега смерно и тихо стижу само свици Дариног
уснулог срца.
И тишина Јасеновца.

Саша Миливојев

ПРАВОСЛАВЉЕ ЈЕ МОЈ ОДАБИР

Бешеново манастир
из тринаестог века,
молитва, Божији одабир,
краљ Драгутин подиже за века.

Кроз вековну историју
тешки дани посташе,
злочинци зло не крију,
манастир руше усташе.

Усташе праве логоре,
злочинци покоље чине,
невине људе затворе,
убијају на разне начине.

Преживели сведоци сведоче,
описују од слова до словца,
подсећају спомен-плоче,
преживела Дара из Јасеновца.

Јака вера и молитва Богу
чувају Дару и манастир,
сви у Бога веровати могу,
православље је мој одабир.

Десанка Ристић

**БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА ЗОВЕ
ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА**

Тамо где цвет камени
У вечности ћути
Где хумке вапаје гуше
Небеке птице клањају
Звездани вео
Децу уснулу покрива

Судија вечности
Сведок крвавих колевки
Чувар и стражар душа
Криком испуштених
Јесеновачких мученика

Седамдесет четири хиљаде
Серафима светли
Седамсто хиљада
Анђела сведочи
Не ћутимо истину

Духовни тестамент
Крвљу запечаћен
Господу је принет
Отпечатимо у нама
Цвет камени

Да се душе праведника

Миомирисом окаде
На опелу човечности
Бешеново кроз црвена словца
Зове Дару изнад Јасеновца

Тамара Зекановић

МАЈЧИН БОЛ - ЈАСЕНОВАЦ

Ој, славују весео и мио,
пјевај мени што је некад било.

Похитала сам у горе сјене,
сузом својом залила сам стијене.

Твоја пјесма на трен
рану моју лијечи.
Од мог бола гора тресе се и јечи.

Шири, шири слатки славопој,
одагнај са срца мој бол.

Гдје сте, сестре моје горске виле,
зашто сте се од мене скриле?
Загрлите сеју своју, чујте болну пјесму моју.

Одведоше мог оца и мајку.
Исписаше крваву ми бајку.
Мог драгог прекрила је трава,
без очију својих, тихо, жив спава...

Ишчупаше из груди ми срце,
узеше ми моје чедо, моје сунце!
На страшне муке љути га демон стави,
сине мој, опрости што те мајка не избави.

Кћери моја, анђеле мој бијели,
чистоту твоју оскрнавише врази паклени.
Срце моје издржати не може више,
узеше, одведоше, у Јасеновцу их побише!

О, Светиње наше,
мученици славни,
дјецо моја, како да вас Српкиња заборави!
Јасеновачки мученици,
ви сте Христови војници,
Христу одани остадосте,
српски мученици постадосте!

Ој, славују весео и мио,
пјевај мени што је некад било...

Милан Љ. Обреновић

ВАПАЈ ДУША НЕСТАЛИХ

Међу живима не тражите нас,
ту више нису наши пути.
Ка небу не упућујте глас,
јер горе вас нећемо чути;
ни ту не могосмо наћи спас.
Ми више немамо ни тело,
ни срце, ни наду у сутра.
Не видимо црно ни бело,
овде нема ноћи ни јутра,
око нам давно посивело.
Тело нам стављено на муке,
оскрнавише га злогници.
Страдали од душманске руке,
сви у заједничкој гробници,
бачени из обести пуке.
Сотони приносише жртве,
бацали у исту јаму
заједно и живе и мртве.
Осудили на вечну таму
користећи маљ или каму.

Унебиће се наше душе
кад из руке испадне мач
хордама што пале и руше.
Утихнуће наш јецај и плач
кад реке крви пресуше.

Радослав Премовић

ДЕПЕША ДЕВОЈЧИЦЕ ИЗ МРТВОГ ГРАДА

Нека се са мржњом не меша ова Депеша Мртве
Мене, понета Богу.

Иако усташком камом погођена, за љубав, не за
мржњу ја сам поново рођена.

Сада, љубављу вођена, безока и са клаником још се
једино молити могу

За Човека, да Човек Човеку буде лек заувек, и мера
за ЉУДЕ

И да видело из моје зене само још једном васкрсне
да то видим,

Али да Човек и Хрват буде

Над главним српским Мртвим Градом.

Са надом, опростила бих очне дупље, кржаве сузе и
крв на крвниковом ножу,

Болове недокланих низ србосјеке и крст урезан на
чеону кожу.

Опростила бих хиљаде распете деце нерођене и
распаране утробе мајке

И хиљаде лобања смрсканих, врисак и тугу,

И оне хиљаде покрадених, да идеолози остваре

трећину другу.

Све бих опростила за Човека и за Људе, али међу
њима - Хрват да буде.

И образ бих окретала за шамар други само да звери
постану Људи.

Опростила бих им Дарине страхове и муке, и све
што морам памтити,

А памтити се мора да се зло не заборави и не
понови, да се не би могло вратити.

Опростила бих све смрти помешане: српске,
јеврејске и ромске, над којима сте славили,
И све љубави будуће које сте удавили и црнило у
које сте нас завили.

Опростила бих и ово чуђење у коме се свако
нормалан чуди:

Где вам се тада деде Човек, о нељуди?!

Боже, једина истинo, без дилеме, Ти све знаш и
свима судиш, милостив буди

- Створи Човека за Човека и код нељуди.

Инес Ерцег

ВЕЛИКА ЈЕ КОЗАРА

Сунце се скромно пробија кроз облаке.

Пијетао језиво кукурикну.
Дијете заплака у колијевци.

Мати узе комад вреле погаче,
двоје старијих за руке
и најмлађе на леђа.

Велика је Козара.
Хладна је зима.

Нађоше их и одведоше.

Зидови крију ужасе.
Тежак је маљ.
Горка је глад.

Мајци се губи сваки траг,
а дјеца никада више не видјеше
родни праг.

Брат сада има друго име.
Сестра је у далекој земљи.

А оно, некада најмлађе,
сада је бака Анђелка.

Са ранама од промрзлина на тијелу.
И вјечном зимом у души.

Сања Симић де Граф

РАЈСКО СЕМЕ МУЧЕНИКА

Народе мој крстоносни,
Зашто те због неправди савлада бес?
Погледај у рају једну предивну башту
И у њој најлепши цвет,
Дара се зове.
Какво ли је семе
Из кога изникоше плодови
Од чије лепоте поглед се спушта
А срце од радости трепти?
Ко га посеја? Ко га зали да процвета?
То мучитељ у безумљу своме,
Кад Србина меље, семе рајско ствара.
Народе мој, знај да се семе рајско сеје
у Долини плача.
Јер семе крвљу натопљено у муци
Израшће у предивној рајској башти
И сви ти српски јауци
Почетак су радости тамо у Аврамовом наручју,
У Господњој руци.
И не реци никад да Срба мало има

Јер се и небо рачуна.
Пустиња је процветала
И много молитвеника наших
Пред Господом нам дала.

Душко Р. Недовић

ДАРИ ИЗ ЈАСЕНОВЦА

Зашто ти се камење котрља из очију, невина
дјевојчице,
зар је нестало земље укупне за гробља у Јасеновцу,
ко ти пакосно замрси и одсјече густе плетенице,
због тог што никада не сагну главу проклетом
зликовцу?

Како ожали, бесузнице, безумно побијене родитеље,
кржаве сузе су капале пљуском из небеских очију,
младости прекинута, злотвори ти покрадоше жеље,
у очи окамењене кукавице погледати страшљиво не
смију.

Гдје ти побјеже јецај за угушеним пријатељима,
малена,
гледала си како им анђеоске душе весело ка небу
лете,
јеси ли свима запамтила вјечно покопана у мраку
имена,
куца ли или је стало твоје жалошћу залеђено срце,
дијете?

Нијесу те успјели препаста маљевима и тупим

камама,
ни Сава бистроока замућена бојом црвене
неокаљане крви,
прескакала преко мртвих и лешевима попуњеним
јамама,
погледом празним кунући душмана да се од зла
обестрви.
Ноктима сурово откинутим копала најмилијима
гробове,
свеци завјетници те беспомоћно у својој тузи
гледали,
нијеси дозволила да крволоци од вас направе
робове,
у својој обестрашћености храброст су твоју
поштовали.
Нека вам је слава и хвала за вијек вјекова, јунаци,
хероји,
анђели небески за вама неискапаном кишом плачу,
бољеће нас непреболом за живота ваши тужни
непокоји,
нећемо дати да вам ископане очи зарасту у коров и
драчу.

Драгиша Ераковић

ЗА НЕЗАБОРАВ

Словца црвена
Од крви
Храмови грађени
Из љубави
Векови знају
Живи да памте
Православље да траје
Са молитвом
Свеци да се спомињу
Који нас чувају
Да се ране
Да се јаме
Логори за децу
Да се Јасеновац
Да се Даре
Никада не забораве

Милован Мићо Петровић

ДАРА ОД ЗЛОЧИНА ЈАЧА

У срцу Фрушке горе у ране зоре
Духовном оазом Бешенова
Брује манастирска звона
Светих арханђела
Православног црвеног словца
Дозивају Дару изнад Јасеновца.
Хероину из стравичног времена
Где душа њена пакао преживе
Срца и ума, као гранитна стена...
Кроз њен незаборав остају
Пострадала имена, за сва времена...
У осињаку погубног казамата,
Где својом одлучном вољом,
Вером и храброшћу успе да
Спасе себе и нејаког брата.
Злочиначка логорска недела
Целом свету дата на видело...
Хумке недужно убијених сузама заливене,
Да се тако нешто више никада и
Нигде не догоди, да нас ум ка миру води.

Да живимо с љубављу и вером у Христа,
Разумом срца племенито чиста,
Човекољубље да свуд у нама влада,
Испод сунца недужан нико да не страда.

Милоје Вељовић

ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА

(одмах по одгледаном филму)

Ноћас нећу до зоре да заспим
Тешка туга душом ми се врти
Гледао сам трагедију грозну
О детету из колоне смрти!
Ноћас нећу да маштам о сутра
Нека магла по мозгу ми пада
Све сам знао, а видео опет
Мучне сцене из логора јада!
Ноћас нећу да утеху гањам
За зло тешко она не постоји
Малу Дару пред очима видим
Од усташа страдаше и моји!
Ноћас нећу да кунем и псујем
Немам снагу с ранама дотаклим
Само једну мисао ћу рећи:
Тешко нама са нама оваквим!

Љиљана Терентић

ШТО СТРАДАЈУ ДЕЦА?

Заплових кроз снове у ратна времена,
видех децу, сенке пререзаног врата,
девојчица Дара поста храбра жена
и нејака сама штити малог брата.
Злочинац и жртва исти језик зборе,
окреће се жрвањ усташког терора
на невину децу с козарачке горе,
камом секу јеле, ломе гране бора.
Побегла би Дара, али нема куда,
прича брату бајку што је суза пише,
немани и звери око њих су свуда,
он је тужно гледа, као да не дише.
Заљуља га болног, кроз сузе се смеши,
кад га сан ухвати, она тихо јеца,
бдије целе ноћи, као мајка теши,
питајући звезде: „Што страдају деца?“
Српско жито пада, разапињу Христа,
уцвељена мајка у том паклу рида:
„Да л' ви, звери, знате шта је душа чиста,
не дирајте децу, не имали вида!“

Због страдале деце свети мироточе,
на Небу их чува анђеоска свита,
подари им светлост, Ти Небески Оче,
док се за њих моле Кирик и Јулита.

Иван М. Петровић

БЕЗИМЕНА ПЕСМА... СА ИМЕНОМ СРПСКИМ

Погледам у даљину - далеко.
Погледам у висину - високо.
Погледам у земљу - дубоко.
А одасвуда чујем глас
Молитву једину као спас
Молитву за душу и тело
Да коначно једно - буде цело...
Ми као Срби имамо знамен,
Само нас није млео воденички камен
Именослов српских имена је свуда
У даљини - туђа земља храни,
Али није груди
У висини - небески народ са
Светим Лазаром, кнезом,
А под земљом од века до сада
Јасеновац: највећи српски град.
Ту покушаше семе да нам затру
И име предака свих наших да сатру
Наших заштитника и свих светаца!
Где мали, а велики, Вукашин из Клепаца

Посрами у лице
Свог крвника, вука и братоубицу.
Не бојимо се ми вашег оружја,
Ножа и конопца!
Јер сви смо ми, и живи и мртви,
Дара из Јасеновца.

Живан С. Филиповић

ЈАСЕНОВЦИ ДА НАМ СЕ НЕ ПОНОВЕ

Застани, путниче, поред Јасеновца,
свету поруку можеш понети
да зверињаци још постоје
међу људима на планети.

Овде су чопори људождера,
што би зверима било испод части,
из живих људи врелу крв пили
да би њом гасили своје страсти.

Није требало дуго чекати
да се поново пробуде зверски гени.
Овде је камама поклано милион људи,
а живима поруке шаљу из гробова сени.

Некажњени злочинци гробља скрнавe
жртава својих, недужне деце.
Своје трагове би са гробља да бришу,
да би пред светом глумили свеце.

Још на слободи убице живе,
својим жртвама не дају мира.
Бројкама би своја недела да умање,
своје жртве би да бришу из збира.

Зауставимо авети планетом што жаре
да деца целога света у миру сањају снове!
Злочини се не смеју заборављати
да нам се Јасеновци не понове!

Вукосав Илић

СВЕДОЦИ ИСТИНЕ

Само ти, дијете, ради свој посао!
(Свети Вукашин Јасеновачки)
Сведоци Истине, српски мученици,
светила Љубави, сад свети и славни,
молите се за нас, добропобедници,
због Јагњета Божјег јагањци заклани.
Ваша крв исписа међе вере наше,
аманетни буквар српске самосвести,
а кости тапије земље нам осташе
на осматрачници свељудске савести.
Заборав је злочин поновни над вама,
ал' ако нас наши забораве мртви,
од нас што су живљи, тешко тада нама,
док у дубљој јами целат је од жртви.
Смисао сте знали ви свога страдања.
Ту још хумка дише где брат брата уби.
Реч ваша би данас била реч праштања.
Бар у сузи Божјој грле се сви људи.
Нема страну вашу целебна гробница.
О, без искушења нема ни спасења.

Историја српска страсна је седмица
коју чека венац светлог васкрсења.
Наше свете жали ламент над животом,
нек' се орадости праштање лепотом,
јер српска је душа Вероникин рубац,
а најбоља наша освета је - љубав!

Ани Стајкова Иванова

ДА СЕ ОНИ ДАНИ НИКАД НЕ ПОНОВЕ

Ратови су лоши и болно сурови,
безброј јадне деце од кољача страда,
у хладној бараци умираше снови,
у промрзлом телу гасила се нада.
Бодљикавом жицом оградаише леје,
у пећима Јасеновца огрубели људи
спаљиваше Роме, Србе и Јевреје
и ложише децу распорених груди.
Клаше као стоку породице многе,
са груди су децу скидали са жена,
бацаше у јаме јадне и убоге,
капале су сузе из већ мртвих жена.
Мрели су у ропцу, без гутљаја воде,
жељни топлог дома, осмеха и хране,
као свако робље без труна слободе,
помешаше снове и кржаве дане.
А човек је створен о срећи да машта,
Бог му заповеда, доброту да дели,
да ближњега воли, да љуби и прашта,
ни злотвору своме лоше да не жели.

Бешеново верни из пепела дижу,
манастир још памти своје тешке снове,
кроз молитве верни своје жеље нижу
да се они дани никад не понове.

Душан Живковић

БОЛ ЈАСЕНОВЦА КРОЗ ПРЕТКЕ

Какво, бако, страдање ти беше?
Причу поче, сузе болно лију:
прво деду на прагу стрељаше,
па рођаке редом, све побију.
Синко, памти и деци пренеси,
сва убиства, силовања многа
да се ником никада не десе,
грех живота, а казна од Бога.
Запамтио, ништа слагô нисам,
бака моја страдање зборила,
патња њена, траг необрисан,
сваку реч је сузом оросила.
Децу су јој злотвори отели
да прекрсте, католике праве,
православље не би ли саплели,
неке друге свеце да прославе.
Жива оста, чедо изродила,
Јасеновац печат, опомена,
силована, распела је сила
ал' је вера сачувала њена.

Љубав звони, патња јоште ту је,
забраву не дај да боли прогута
ти, унуче, збори нек' се чује,
истина је једна, наћи ће себи пута.

Горјана Ана Живковић

НИКАД ВИШЕ

Кроз молитву корак јечи
туче џелат, расте душа
док у болу тело клечи
Господа би да послуша.
На зборишту таме злости
светлост нова Јасеновца
ту где леже свете кости
где се слила света крвца.

Светиња је збор замрла
у земноме праху цвета
јоште жива, увенула
истих дана, истог лета.
Ту где звоно растрже се
где се храм под злом тресе
кô да душе зборно славе
нове путе, свете, праве.
Тако Господ Бешеновом
појем диже тела пала
сабори се са душама

што су Му се царству дала.
Вечност доби даровање
што Му војску сачинише
страдалнике, мученике,
да не буде никад више.

**БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА
ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА**

Многи дуси понад Јасеновца
расклапали Небо од свих словца
да у њ само најчистији продру,
запоседну Вечну Плавет, модру,
`стану Свеци пресветога лика,
с ког сја и лик српског дошелника.
Многи нису прошли словца-расклоп -
чекô их је Бог-провере засклоп,
тек ако се кључ-словца раскриле,
на „ДА“ и „РА“, тад Свевишње силе,
као брава, приме кључ-именâ,
приме јер И СВЕТИХ ЈЕСТЕ СМЕНА.
Па ту Дара логор надживљује:
глас божански, тих, јој дојежђује:
„Свети флуид“ кроз слово пролази,
размакнуто, да се баш ту згази!,
(газ бй часком, словце слично цигли):
Божјом паском НОВИ СВЕЦИ стигли.

Словца, с Дјевом, постају црвена:
много Све`ца-велика и смена,
и Свет велик, па и Бешеново -
(сви заслужни под његовим кровом):
Мала Дара зари црвен-словом -
Благост зари Божјим благословом.

Илинка Марковић

УЗ БОЖЈУ ПРОМИСАО ДАРИН ЈЕ ЖИВОТ

У колони смрти, приљубљена уз мајчине скуте,
гледала је око себе Дара, ћутке.

Од страха скамењено срце мало,
да и децу у смрт шаљу није веровало.

Плакала би, мала Дара, да су сузе хтеле да потеку.

Шта је снађе, мислила је, питала се куд је пошла,
крај мајчиног скута, неизвесног пута, огњиште им
пусто оста,
и ко су ови људи што их без милости као звери гоне?

Да л' су људи или звери, мислила је,
за појасом носе каму, на рамену пушку носе,
па кад им на ум падне, пред собом све покосе.
Паклу иде пакао зла и убица.

Узалуд је малене руке ка својима пружала,
док је од бола телом неми крик лутао,
схватила је, мала Дара, да на свету оста сама.

Својим је очима гледала како сече усташка кама...
Испратила је и последњи поглед мајке своје,
а себи чврсто обећала да ће, уз Божју промисао,
из логора изаћи жива.

Маленог брата, са руку својих, у живот је испратила,
кроз капију логора смрти храбро истрчала
носећи са собом истину о јасеновачким ужасима.

Српкињу Дару, мудрицу малу, мајка је родила.
Кроз иглене уши ужаса се провлачила,
преко ноћи од детета стамена жена се створила,
жена покорног, а чврстог погледа.

Са руку својих брата није спустила
нити је на трен заспала да и без њега не би остала.

Пратила је наду спаса од руке убица, са једином
промисли у глави:
да се од сусрета са мртвим телима у гробници
Јасеноваца избави.

Оста Дара без дома, без брата, без оца и мајке,
а срушеног света од језивих приказа пред очима тек
детета.

Данас се мртва тела пред очима света дижу из
пепела.

Јасеновцем лелујају несмирене душе, џелат су
џелату самом.

Не убија се невина душа ни пушком, ни камом...

Мала Дара је то знала.

Милорад Куљић

КРИЦИ ИЗ ВРБА

Не би рата док брат на брата
ко звер дивља није насрнуо.
Силна му би подршка Нунцијата
који се миротворјем огрнуо.
Крст са златним ланцем ко пољуби
родни му грех опроштен бива.
Множе им благо чивутски зуби
па богати банда домољубива.
Влах који не хтеде кичму повити
у целив крста о ланцу што виси
ка Београду поче пловити
или га домољубни обеси.
Христолик ореол бројни стекоше
патњом што само је демон смишља.
Хиљаде душа Богу послаше
они што душу им ђаво прославља.
Само су овде децу морили
што је и најгорем бедни чин.
Једва покоје су ослободили
пакленог логора пречећи злочин.

Јауке људске врбе су савске
мистично у себе упиле.
У ноћи вештица пуштају крике
на зло страшно да би сетиле.

Милијана Мика Голубовић

ВРЕЛО ИСТИНЕ

Скупите ме, залепите ме,
заогрните ме, додирните ме,
подигните ме, пригрлите ме, утоплите ме,
увалите душу у мене, научите ме поново да се
надам,
покажите ми шта је љубав,
реците ми како да верујем,
одведите ме на врело истине,
ма, вратите ме, само ме вратите у живот...
А ако ико пита за мене, реците му да ме нема,
да ме ветар расуо, да су ме кише испрале,
да ме је земља прогутала, да је комад моје
прошлости...
Реците им чак
да ми ништа значило није
што су ми срце ломили, моја осећања гушили,
затим ми душу чупали и као пепео просипали...
Реците им да сам била особа с два лица - дволична,
лажљива, а срце ми је било превара...
До бола ме довуците, затим ми одећу свуците
и задњим речима на крст разапните.

Милош Димић

БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА

За Цркву Христову своју крв проливаше,
темеље слободе својих потомака заливаше,
најславније свете православне вере наше
пресјајни светилници, Христови мученици,
и најсмелији пред Богом молитвеници
којима се смирено обраћају верници
јер се само смиренима благодат даје,
молитвама светих мученика Бог додаје
и снаге и воље за молитвене подвиге.
Призивајмо у помоћ наше свете мученике
који су се једино у Божју помоћ надали
када су свирепо мучени и пострадали
у јамама и логорима у Јасеновцу, Глини,
Јадовну, Ржанима и Доњој Градини,
у Пребиловцима и многим другим местима
о којима само Господ познање има...
Несагледива је туга у људским срцима
због свирепости према недужним људима,
женама и дечици са невиним очима

и у неверици престрашеним погледима
јер су људи без срца свирепо мучили,
силовали, клали, масакрирали, убијали,
а тиме су мученици за вечност добијали
венце славе и у Царству Божјем просијали...

Нада Хаџи Перић

КАНДИЛО

Српкиња млада пред кандилом клекла
И кандилу старом тихо рекла:
Кандило моје, нешто ме мори ,
Хајде ми старо ти прозбори,
Од када ти на КосМету гориш
И ту светима небеса светлиш ?
Загледаној у Христово распеће
Кандило јој истиха шапуће:
Српкињо моја, док ми у пламен гледаш,
Можеш ли моје искре да збројиш?
Са колико ја искрица искрим
Толико векова на Косову горим.
Свака ми искра векове сведочи.
Ти пред Христом молитву срочи,
Нека ти вера јака буде, не слушај неверне људе,
Не дај да крате памћење твоје
И фитиљ што пламти искрице моје,
Немој да те брига мори, помози да ти кандило гори.
Српкињо моја, Српкињо млада,
Ти си моја Вера и Нада.

Ти мени потомке рађај, пламену се мом слободно
надај
И у та млада срца усади веру, светлост искрица.
Тако ћу ја да вечно горим
И трајањем да о КосМету зборим.

Душан Ковачевић Батуља

ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ

На руци су имали специјалне кукe
Убијали старце и ломили руке
Бацали у јаме и носили каме
Вешали су Србе, силовали даме...

Кидали су нокте, секли су и прсте
За дом увек спремни, кукавичке врсте
Копали су очи и уши су секли
Зликовци то нису никада порекли...

Србин није био за њих живо биће
Све уз песму, весеље, алкохолно пиће
Палили су цркве, православне куће
Оргијама често чекали свануће...

Јаки беху у групама и везане људе клали
Ни за децу нису милости имали
Маљевима Србима лупали су главе
То херојство усташе чак и данас славе...

Цео свет се грозио злочинима звери
Униформе црне кројене по мери
Сви су Срби били за њих само мете
Поносно су носили оштре бајонете...

Ово није никаква назовимо бајка
Србин сад да прашта, жалосна нам мајка
Јасеновац стратиште, пакао немили
Жртве Срби били, па су још и криви...

Драгиња Миловић

СЛАВА ТЕБИ

Уписано ти је име у календар вечности.
Свако слово црвене је боје.
Твој ореол сјаји Божјом светлости,
изнад њега анђели постоје.
Бешеново зна све твоје муке.
Тело страда, а и душа пати.
Од исте сте бранили се руке.
За недаће Господ нек' им плати.
За истину Кирик живот даде
и пресветла мајка му Јулита.
Тада људскост на испиту паде
борећи се без мача и штита.
Тако и ти, без страха и јака,
устукнула ниси пред ђаволом.
Неправда те заболела свака,
а тело се стопило са болом.
Сломити вас ипак могу нису,
твоју душу, а ни Бенешово.
За светицу Дару, мученицу,
на олтару црвено је слово.

Жељко Мандић

***

О, Даро, кажи нам, Даро,
како изгледа дуга кад се са неба гледа?
Да ли је лепа као твоје очи,
у незалазном дану, дану без ноћи?
Тамо где си срела оца, мајку и брата,
том месту Христос отвара врата.
Ком' су на земљи ланци и јаме,
томе је на небу светлост без таме.
Уши на земљи не могу чути,
а небо говори, а небо кличе:
О, како деца Јасеновачка
на Витлејемску децу веома личе.
Знамо ми, Даро, у месту спокоја,
нема суза, крви и зноја.
Знамо ми, злочинци с тамом тамују, са врагом
врагују,
на другом месту станују, слични се сличнима радују.
Једино не знамо зашто ћутасмо толико дуго
кад вам се и небо отворило.
Зар је камење говорило

док се ћутањем од истине крило?
Ви који се вечнога раја домогосте,
где су хиљаде година као један час,
Свети мученици јасеновачки,
молите Бога за нас.

Драгољуб Јанојлић

БОГ ОСТАВЉА СВЕДОКЕ

Фрушка гора још ратне ране вида
Горели су православни драгуљи
Вриштале иконе у ватри мржње
Векови претварани у прах и пепео
На много места трагови светиња
Неке поново ничу тамо где су биле
Рушили их бездушници, злочинци
Који за Бога и нису знали
У Јасеновцу многе је стигла смрт
Страдали су Срби, Јевреји и Роми
Па и „непоћудни Хрвати“
С њима и многа деца, нека тек рођена
Жртве су убијане камом и маљем
Бацали их у Саву и влажне плитке раке
Спаљивали у „Пицилијевој пећи у Циглари“
Кријући пред светом трагове злочина
Само су кољачи једно сметнули с ума
Да Бог увек оставља сведоке
Смрти је измакла четворогодишња Илинка,
Ћерка Рајка Вујановића из околине Бањалуке

Једна од многих малих Дара из логора Јасеновца
Да данас сведочи о дуго скриваној истини
И тешком злочину који је у Другом светском рату
Поразео Европу немирног и болног двадесетог века.

Урош Марјановић

***

Само си дете била
А велика тама била се свила
Морала си као анђео да се бориш
И Творчеву тајну свима да збориш

Плачу деца плачу поколења
У плачу приносимо Богу поклоњења
Славу Спасову сада боље знамо
Да и своје грехе познамо

Битку си била
Свима нама победу добила
За одбрану љубави одбрану вере
Зовеш нас све православни цвете

Лепе вести кроз земљу лете
Из целог света трудбеници у Бешеново да слете
Славимо Бога, славимо наду
Да видимо, да ревнујемо противно паду.

Радмила В. Стојановић

БЕШЕНОВСКА ЕПИСТОЛА ЗА ДАРУ

Бешеново васкрснуло из пепела страдалнога,
Епистолом о опстанку сненог рода Даринога.
Шапућемо молитвама наду траја жељенога;
Елегијом уплићемо трње венцем несвеснога;
Негом цвећа ироније корачањем од неБога;
Откровења лековањем без одеда губитнога;
Васкрсава узрастање историјом насушнога;
Сазвучјима обожења, покајањем сложеноса;
Катизмама као мачем против злобе лукавога;
Апостолом војевања саборања бешеновскога.

Деценијска и вековна ништи драма;
Акордима одрођења верност слама;
Рузмарином некићења збори чама;
Источником успињања, Бог са нама.

Симфонију страдалности окитила,
Лављи војник од детета Дара мила;
Орнаментом саборности онадила;
Војевањем побожношћу сохранила.
Цвеће духа православља оснажила,
А невољност вољенима ублажила.

АНЂЕЛИ НА НЕБУ

Не коси, драги, траву поред реке Саве,
покосићеш ћеркину косицу са главе.
Не крећи у поље док не гране сунце,
нагазићеш на синово распорено срце.
Нек' нараштаји вечно знају и памте:
крвљу њиховом крвници се сладише.
Крштење испод православног крста
својим невиним животима платише.
Васкрсло Бешеново кроз црвена словца
призива малу Дару изнад Јасеновца;
„Кад се са истока пробију зраци сунца,
да покаже како страдаше и друга деца.“
Тад ћеш чути одјек манастирског звона
и угледати светлост излазећег дана,
па се сети још једнога милог чеда.
Нерођено и оно те са небеса гледа.
Крв су свима попили, кости разбацали.
Животе узеше ал' веру нису могли,
Зато, драги, пред олтаром запали свећу.

СРПСКА ГОЛГОТА

Двадесети вијек страшни, сав род српски опомиње
на све јаде и сву муку Запад нама што учини!
И сад на нас јуришају и кидишу са свих страна,
а на челу њиховом је, нико други, већ сатана!
Све главаре српске молим да се хитно уједине,
и све снаге да упрегну да се ово зло прекине.
Свуд' нас, браћо, убијају, прогоне нас и растачу,
све је више српских мајки што за својом дјецом
плачу.

Дара, Милан, Милица, Ђуро, Стефан и Јелица,
Дана, Милош и Драгица, Божо, Душан и Даница!
Још крв тече из дубоких рана
дјеце српске која су поклана,
што страдаше у тешким мукама
од усташких маљева и кама.
Још из јама вапаји се чују,
до небеса ено одјекују,
под земљом су многе Ћеле-куле
од лобања које су потруле.
Све то Запад и Ватикан чине,

би најгоре с оне стране Дрине,
од Захумља, Босном, па до Глине,
Јасеновца, Јадовна, Градине,
ту највише српски народ гине -
то упамти за довијек сине!

Витомир Стевановић

СВЕТИ ВУКАШИН ЈАСЕНОВАЧКИ

Само ти, синко, свој посџ ради -
Прозбори старац џелату свом
Сијеци уши и очи вади
Ипак си вичан ти послу том.
Разбјесни крвника његов тих глас
Зар један старац храбрости има
Па нити моли, нит' тражи спас
Него му пркоси тако пред свима.
Па трже каму крвавом руком
Јер он је џелат познат, на гласу
Стотине глава да србосјеком
Може преклати у једном часу.
Старац за милост да моли неће
Нит' ће се јауком крвник сладити
И прије смрти још једном рече -
Само ти, синко, свој посџ ради.
Џелат је, кажу, послије из таме
Чуо те ријечи баш сваке ноћи
И стрељале га све док не сване
Старца Вукашина продорне очи.

Разум га потпуно изда на крају
Луто је, кажу, ко луд, без среће
А старац-мученик горе у рају
Смјести се међу остале свеце.

Драган Маљик

ДЕЦА ЈАСЕНОВЦА

Даро и Милице, Митре и Стојане,
Децо наша свих имена српских,
Од мајки отргнута, мучена и поклана,
Што са бајонета крвника немо питате
И невиниошћу својом зло побеђујете,
Што сте мученици за Христа постали,

Ево нас, ту смо!
Дошло је време да вас чујемо
И целом свету покажемо
Да нисте сами и заборављени
У црне јаме Јасеновца бачени,
Савом пустом диљем разнесени,
Из руку малених и костију пребијених
Поникло је цвеће новог Српства и спознаје.

Нисте сами, децо драга,
Ту смо да вам имена дозивамо,
Да вам кажемо како сте порасли
У дивове веће од хоризонта,
У стубове нове српске зоре.

Љубомир Адамовић

А ЗАШТО

Вековима нас сте робили и ноже у срце забили,
ми смо плакали, певали и слободу сањали.
Свецима очи сте копали, били, убили, палили,
Бога хулили и пред олтаром лажно се молили,
а после зла чинили.

Трпезом нашом се гостили, а ми смо гладни били,
жуч и пелен пили, гробља сте орали, кости копали,
рушили, палили, децу нам убили и у јаме бацали,
а зашто смо вам криви били?

Можда смо криви и што смо живи,
због нашег срца и топлих груди,
и жеља да нас злаћано сунце буди,
а можда и због неба што се плави,
и крсног имена што Србин слави,
или због слободе, мој српски роде.

А можда и због зенице у оку и врела у бистром
скоку, због наших лепота, гора, њива, пчела и

лептира, прела, свадби, весеља, вредних руку и
лепих жеља, можда и због колевке и баке што унуку
прича бајке, или због кићеног кола, несрећна земљо
моја.

Господе свети, опрости и просветли
да нова крила никну и соко поново полети,
у нама пробуди нове наде,
а њима - Оче, не знају шта раде!

Предраг Бањеглав

ДАРА

Ти не спаваш,
нег одмараш сан кржави
Уснуло је и семе твоје клијати оно неће.
Снови румени од крви твоје Цвет дати неће
Упокојена, с анђелима збориш радост усахла у
дворима Божјим
Чују се звуци кржави из грла нељуди
Опијена дахом звука кавале, пловиш небом док
звезде умилно сјаје
Твоја будућност умрла је, а требала да роди потомке
Српско чедо у гробу већ спава укопале их руке
проклете
На небу широко отворена врата
Анђели свечано чекају, чекају
Српче мало па да отворе Божја врата.

Викторија Рац Сабо

ДАРИ

Чујем твој глас који тражи спас
Између непроспаваних ноћи и празног стомака;
Вапаја, врисака и неподношљивог смрада.

Чујем те како грцаш у сузама
Док страхујеш мислећи да ће те
Сутра црна беретка преклати.

Сузе те гуше, али те снага не издаје.
Твоје младо срце гори пламеном најснажније
буктиње.
У теби има достојанства и поноса старих српских
јунака.
Твоја је вера истинска и дубока; она је вапај хиљада
душа.

Ти си симбол живота и борбе; имаш детињи лик а
срце
јуначко.
Ти си танана струна и златни вез; чиста као изворска
вода
која се не може обуздати.
Ти си наш спас.

Снежана Марко Мусинов

ДУКАТИ ИСТИНЕ ПОНАД ТМИНЕ

Стрелама истине лечим ране
да кротког праведника из незаборава ишчупам,
докле год врлетима живота лутам.

Сви би непозвани да правду деле
и добро је да наде у боље нису свеле
у душама пуним драгоцене вере.

Незаборав се молитвом мије,
у себи и невине јасеновачке жртве крије,
децу и одрасле неправдом прерано отишле обавије.

Чињеница и кад се тужна открије
лако ником свакако није
што не жели да је у заборав сакрије.

У просторе пажљиво изнедрених уметничких
остварења факта да задиру
кад емоције ношене прошлошћу надиру.

Свеукупна аргументована приповест
буди адекватну личну и друштвену свест
потпуног увида у датости плавет.

Нове генерације да не доживе
све тескобе прошлог што раније су оставиле,
нека праштају, нека се мире и добре вибрације
шире.

Не само у данима црвених слова слогом нек' живе,
нека децу рађају, обрађују многе њиве,
задовољни собом потом капу нек' накриве.

Бранислав М. Вуковић

КОСТИ ЈАСЕНОВАЧКИХ МУЧЕНИКА

Господе, опрости!
Ми смо само кости
јасеновачких мученика,
без гласа, без јака, без крика.

Нас су са разних страна
свакога дана
уз страже јаке
у жице и бараке...

А потам
сјекира, маљ, кама,
казани, клинови, врбе,
за Србе...

За Србе.

До раке нова рака,
и тако
од јутра до мрака.

Ми који смо већ били доље
питали смо оне горе
које још смрћу море
какво је бројно стање.

Одговор је гласио:
све нас је више
и све мање.

Славко Вуковић

АГОНИЈА ТИШИНЕ

(Једном трагичном страдању, на празник Светих мученика јасеновачких)

„Глас у Рами чу се, плач и ридање и нарицање много.

*Рахилџа оплакује дјецу своју, и неће да се утјешу,
јер их нема.“*

Јеремија, 31,15

Ја патњу познам, што плијени кô пространство,
јер срце је око, а вид - слијепост наша.

Страх у страдању тек исто је што и страх од
нестрадања,

с језика Твог кад потеку воде што чемер блаже;
љиљани пољски, птице небеске... Земаљску со
кусим.

Ту, гдје нетрагом глед ми уморно крене, обзорјем
гласи се звон, звони глас...

Призив, ил'одзив... Тек лик ти у мрамору слутим,
у откосима смрти, у миру непробудном.

Читачи времена умирућег зачало Вишњег стију.

Саприсносуштни ходатајствују.

И двери су наше ноћи и наши дневи, кад мирна нас звона у час вечерњи зазивљу:

„От стражи утренија до ношчи, от стражи утренија, да уповајет Израил на Господа.“

Блажен ко данас сјећа се будућег дана.

То чежњом нас опи Издан изнад небеса...

И ништа лажније од лажи није, кад смрт и животу је сабрат од рођења.

О, глас је Твој тихи уздах мора, док осјећања навиру кô сјутра.

У горама да л' то вену јабланови, биље што се нашом пролазношћу храни?

Бездан пријети са дна прадна, прапочетка,

и прокажен вјетар у пашњак азура разгони видике.

Рана - кô умир крви тешка, свјетлости лучезарне озарења...

Прхне кô птица из полога, ил'сњегопадно мине...

И диљем то плину вјетар у бесциље.

Зорњача у небосклон тоне.

Ђурица Еделински

ИКОНА

Путем иде колона крвавим трагом,
каменована, протерана црним врагом.
Метална птица мржњом на небо узнета,
сеје смрт на путу напаћеног света.
У трави крај пута мртви леже...
Злотворове гранате невинне руше,
несрећно време за мртве душе.
Назад се не сме, а напред све теже.
Нечовек са неба прецизно гађа,
доле на земљи, у колони, живот се рађа...
Иронија цивилизованог света:
тек рођено дете, а већ мета.
У тракторској приколици старац лежи,
поглед му тужан, уздах све тежи.
Све што је с муком стекао за живота,
спалила је рука вражијег скота.
Пред очима му лебди слика спаљеног дома,
срце га боли, све је даље од родне груде...
Прећи мост у Рачи, па како нам буде,
с друге стране Саве сретћемо браћу, наше људе.

Прелазе реку, рукама стеже једино што има,
икону свету осмуђену од ватре и дима.
Вечерње звоно Срема, смрт у новом крају...
У руци икона оста - Свети Георгије убија аждају

Милан М. Тривунчић

ДАРИНА МОЛИТВА

Ка Јасеновцу пјешачи Српкиња Дара,
Са небом и земљом разговара.
Зна она мала шта чинити треба,
Молитва чиста Господу са неба.
Кренула жетва, дошло црно вријеме
Када су сузе молитве нијеме.
Демон је свуда, све српско мрви,
Невина тјелеса и потоци крви.
Згасла су звона свуда свеци плачу,
Распети Срби на црну крстачу.
Слива се крв небески чиста,
Невино убијени за или због Христа.
Теку ријеке суза малене Даре,
Купају срушене свете олтаре.
Вапај и молитва неће да свену,
Водица света сузе су њене.
Јасеновца баш свако слово
Оплакује страдање Србиново.
А Господ Христос све гледа, чује
И невине душе награђује.

Горан Лучић

КЛЕТВА С ВРХА

Ударају и погане
Ће најљућа крвца врије,
Вријећају ме и цвијеле
Ће завјетно сунце грије.
А не знају да владика
Врх још чува и пријети -
Прије ћете сви у море,
Но ће Српство умријети!
Јер су ове горе свете
Од костију српског гроба,
А ово је море мирно
Што је покров српског роба.
Сва је Црна Гора црна
Од жалости са Косова,
А сва Зета јоште горда
Због залога Милошева.
Ту се рађа и зачиње
Да онамо опет пође,
Не дирајте ране свете
У кивоту што су ође!

Руке ћу вам усахнути
Због издаје иза леђа,
Очи ћу вам угаснути
Мрклом јамом испод вјеђа.
Корота ће објелити
На гору ми закићену,
Кад се Српство опет здружи,
На Косову освећену!

Жељка Аврић

СЈЕНИ ЈАСЕНОВЦА

Бијаше доба звијери, мјесто сабласти,
када се Мрак од Свјетлости развласти,
врат дужином сјечива мјерио,
а људски ум у зло извитоперио.
Док се на земљи пакао столичео,
човјек се у нечовјека изобличио,
са криком нијеме избезумљености,
до чега мржња може довести -
погрома нејачи, самртног ропца
од глади, студи, са ножа, конопца.
Ужасних намера, крвавим рукама,
исконским страхом, подмуклим мукама
морио их је строј убица,
сатанског зова, нељудских лица.
Некад ми сјећање походе сјене -
невине, мучене и безимене;
видим страхоте и јауке слушам
док у смрт корача хиљаде душа.
Па Ти се молим да се успокоје,
за сваку од њих да знамо ко је.

Памтимо име, поријекло, лица,
датуме и мјеста са крштеница.
Памтимо! Да не би више никад
страдали тако, од безумника.

Божидар Пешев

ТУЖНЕ ГОДИНЕ

Када дете на свет дође,
сунце засија лепшим сјајем,
летње воде и природа пева,
цвркут се шири шумом и гајем.

У јесен ветар мирисе носи,
берићет рода детету нуди,
зими се пахуље у ритму њишу,
у срцима људи радост се буди.

А кад мре тај цветак нежни,
заплаче небо, спушта се тама,
природа ћути и горко јеца,
тамна је ноћ и током дана.

Ако ватра, маљ и кама кољу,
пале да смрт црна процвета,
и дечје очи не знају зашто,
проклетство траје до краја света.

Страшно је поље стратишта давног,
где уместо шума хумке постоје,
јаме дубоке где дечје душе
и данас тужне године броје.

Анђа Г. Шушић

ЈЕЦАЈ НЕБА

Жалио се Месец Сунцу
На страхоте што је гледô,
Како мајка љуља, теши
Уплакано своје чедо.

И ја гледах то страдање,
Заплака се Сунце мило,
Сјајним зраком образ брише,
Овако је, знам све, било.

Дадоше им даровање,
Сваком чаша млека - кажу,
Гладна деца то попише,
Нису знали да их лажу.

У простоти својој дивној,
Не знадоше пакост што је,
Испише и издахнуше,
Њих, малених, двеста троје.

У хумкама премаленим
На црквеном боку леже,
Лелујави пламен свеће,
Помрчину тешку реже.

Анђели су њима заклон,
Њихове су руке хладне,
Под звездама разлеже се
Тешки јаук мајке јадне.

***

Загрљена брда и планине
Шарен-цвеће и плодне долине
Сури орле над њима узлеће
Вековима они надгледали
Огњишта горастасних људи
Нараштаја и страдања што се збила
Да се утре трага и корена.
Но изникла стварност од истине
Обележја небо облаком расуло
Над пепелом травом покривено
Ходом тихим одјекују ноћи
Злобом коби затворене очи.
Ал' у дану звона одјекују
Звуци мелодије стапају у сузе
Баш када су речи заћутале
Ту су звери јамом их гутале
Као сведок жртви мучеништва.
Кад је плећа подметнула своја
Тада млада намучена Дара
Барјак црвен са крстом знамења.
То би крвца круна од бисера,

Ореолом небо овенчало
На сећања увек очувана
Да се даље нараштаји храбре и окале.
Сагорева уз буктињу и црвена словца
И преноси у молитви на крилима ветра
И зове нам Дару изнад Јасеновца.

Славко Марковић

БЕШЕНОВСКА ЗВОНА ЗВОНЕ, ОПОМИЊУ

Бешеновска звона звоне, опомињу
да се злочин осудити мора,
да истина заплочи до неба,
Божја правда објави се -
са олтара Бешенова.

Гласе патње и сад чујем,
молитвеним зовом оплакујем.

Песмом мирим,
од доброте отуђене,
да се никад не понови
патња Даре -
симбол страшног Јасеновца.

Песма тражи опомену,
тражи завет, одзив Богу -
да осуди, молитвено оплемени,
незаборав патње памти.

Да се врати осмех лица,
супротстави свакој патњи
и кроз речи
младе душе, страдалничке -

опоменом све нас веже, песмо!

Песми завештани,

молитвено освештани -

бешеновска звона звоне, опомињу!

Драгица Драга Грбић

ДРУГОЈ ОБАЛИ САВЕ КОД ЈАСЕНОВЦА

Погледујем на другу обалу ријеке да је освојим
Допливам до њених мишица
Утонем у дубину њеног понора
И посијем истину по њеном бунилу
Живу главу изнесем
Умиљавам се вјетру да смири воду
Да јој не таласа душу
Косу да јој сплете једра да ми буду
Руку њених таласе да хватам
У повој да урастем срце да јој чувам
Успаванком вјере милујем образе
Што свијет опомињу у прво свитање
Кад ладолеж цвјета
Кад слобода умире и народ затиру
У причу да се претворим тугу да јој памтим
И уљуљам пјесмом лијепе црне очи сачувам
За сукњу да се ухватим
Не дај ме мајо не дај ме
Убијену козарачку истину ширим ко црну мараму
Небеса да се нагледају њене невиности

Спрженој у Јасеновцу а свијет ћути
Туго моја спој ме с другом обалом
Козаром истином крштеном
Биљегом вјечним

Милан М. Цимбаљевић

ЈА ЈАСЕНОВЦУ

Ја Јасеновцу
долазим сâм и тих;
тишина тишини,
тишина тишину прима.
Дочека сабласни мук.
Из тија пискав глас,
допире дјечији ужас.
То су нас,
у нама гасили глас
и вид
и крет
и слух,
све уз кикот и грохот.
То шпо су нама
ни скоту скот.
Оштрим и тупим.
Утихну глас,
моме безгласју спас.

Александра Николић

ПРИЧЕШЋЕ

Небеском тишином ткан
Живот, чудо и сан
Мисли што лете високо
Што не види око
И слово што пише
И песму што поје
Од босиљка и од крина бела
Сва природа чедна
Нити гладна, нити жедна
У извору једном дише
Васељена цела
Душу своју док молитвом блажи
Луча свака Творца свога тражи
Мир, радост и љубав
Тим причешћем даје
Да у вијеке Бога слави
И у вечност траје.

Владимир Бајић

ГЕНОЦИД

Расло дрво вијековима
и гранало небу грану,
сину муња, гром удари,
па му крошња плану.
Преломи се здраво стабло,
тек остаде њега пола,
а корен се његов згрчи,
јаукну од бола.
Годови на јадном пању,
једино су то што оста,
као пјесма умирућег
са стихова доста.
Половљено некад дрво
вријеме ће да смрви,
пуцаће од студи,
мирно и без крви.
А да ли је дрво - дрво
кад остане без грана,
кад не може да олиста
и одмори врана?

Кô патрљак биједни неки,
оста пањ да вири,
чека да сагњили...
и заувјек се смири.

Оливера Синђелић

ШУМИ ЈАСЕЊЕ И СТАРО КЕСТЕЊЕ

Вече се полако претвара у сену,
чује се тих бруј крошњи старог цера,
ветар планинац у халату црвену
сакупља расута птичија пера.
Смирује се поток и смех се гаси
белих тратинчица, раскошног различка,
ливаду уснулу и у сумрак краси
златовез маслачка и плавога чичка.
Шуми јасење и старо кестење
и ред јабланова што ка небу стреми,
последњи облаци - небеских овчица прамење,
свој пут ка вечности путују неми...
Славуј пева у гори, трепере брезе
и шума јавора као на каквој старој слици,
над црном јамом месец је зауставио своје чезе,
око ње су попалили лампе своје свици
душама дечијим светлости бар мало да начине...
Године су прошле, но месец и стара стабла памте
како су гореле цркве и сеоске куће,
и бескрајном тугом још увек срца им пламте,

сећају се дечијих лица и мириса крви вруће,
немоћних мајчиних руку и вриска душу на двоје што
полови и шуме упорно птицама, цвећу и зверима
стари јасенови:
Не дајте да се то заборави, не дајте да се више икад
понови...

Тања Ајтић

БЕШЕНОВО

Даро, чувај брата, плаче.
Данас је црвено слово
кад се народ моли и у
манастиру Бешеново.
У Јасеновцу ударају још јаче,
не бирају, муче, стрељају
сабраћу и на дан светаца
и на велике празнике, сваки дан,
рат је!
„Бешеново кроз црвена слова
зове Дару изнад Јасеновца.“
Даро, данас је црвено слово
и у манастиру ће се молити за тебе
за твог брата,
за све живе,
да нађу пут светлости до јединог Бога
у милости Божијој.
Даро, одведоше ти брата,
Бог свевидећи ће помоћи
да обоје живите.
Трчи!

Милка Познановић

МАЛА ЗА ВЕЛИКО ПОТРЕБНА

У оку туга се распламсава,
нема суза пламен стишава,
шири се јецај гласова из прикрајка,
оштрина сечива и цик јагањаца.
На плећа детињства тежина се сурвала,
у грлу гротло студених ветрова
бљује горчину стомака
док звоне празне кашике
пуне страха... хране крвника.
Ипак,
стоји и одолева, стамена,
расте и израста,
прикована, ал' се отима,
мала, а за велико потребна.
Ма, била заробљена или слободна,
предодређена је проникла
у циљ живота и страдања,
уз пригушен жамор надања,
изнад Јасеновца, Дара,
окренута лицем ка сванућу дана.

***

На земљу се спусти тама над иконом Цара Света,
детиња се суза проли и потопаи пола света.
У детињству крвавоме што се кроз олује вуче
чезне да је свој на своме, за слободом срце туче.
Та је суза огањ живи, пали, жари, пече, боли,
кроз искрену душу чисту невинно се Богу моли.
Детиње јој руке хрле чељад своју да загрле
да им буде снага, сила, сестра, мајка и водиља.
Да им сваку рану лечи, спомен дигне где крв лину,
да се бори и избори за слободу и истину.
Нек' се памти, нек' се прича кроз векове када мину
да је Дара девојчица преживела ту судбину.
Да је снагом славе Крста молитвом са три прста
купила своје место уздижућ' се на Божји престо.
Гледајућ' у очи звери, крвавога Јасеновца
храбро стојећ' пред Божјим дверима
молећи за мајку, браћу, оца.
Не, није залуд пала нити једна суза клета,
нек' се прича, нек' се памти, буде наук целог света
да је снага невиности и чистоте увек јача
од обичне људске речи, од зрна и од мача.

Биљана Грошин

КОЛИКО СУНАЦА У ТВОЈИМ ОЧИМА

Колико сунаца у твојим очима, Даро, просијава,
блиста када брата штитиш од зала и смрти,
а дечја ти душа тако безазлено чиста.
А ти у паклу заточена, из наручја мајке отргнута,
из простора милог - из чудесне бајке
бринеш о брату - паклено место, а сенке смрти тако
близу, тако су близу, тако су близу, много у низу...

Срце ти дрхће, ти га очима, телом, рукама чуваш,
штитиш и браниш.
О, Даро, лутке и калем-чигре и све чаробне дечје
игре ниси понела са собом, али то парче неба изнад
села, кад свитало је, у очицама својим носиш...

Ноћу вас покрива, од зала штити, од хладноће
ледне, људске, од сенки смрти...
Брат је твој смешак, твоје сунце, Даро, радост твоја,
и брига..
Безбрижан, одан, безбедност слуги...

Додир доброте у трену вечности, храбро срце твоје,
спас ваш, Даро!

Момчило Момо Тубић

ОД ТАМЕ ДО ПОБЈЕДЕ

Вјековна тама прекривала је српске предјеле,
Мутне су ријеке текле, рађала крвава јутра.
Били смо слаби, очајни и обезглављени,
Лелецима и црним марамама окићени.
Трпјели смо чекајући да се појави
Неко са пламеном слободе у рукама.
Напокон дочекасмо и покидасмо ланце
С погледом упртим у небо и сунце.
Разбили смо таму која нас је прекривала,
Растјерали човјеколике звијери
Које су нас окруживале, зуба искежених,
И стајале изнад нас руку крвавих.
Побједили смо тиранине који су дошли
Рушећи наше домове, села и градове,
Убијајући наше старце, жене и дјецу,
Палили и изругивали се нашим светињама.
Угледали смо сунце и свјетлост дана.
Пронашли божанства своја забрањена,
Сјетили се својих краљева и прадједова
И некадашњи јуначки старих времена.

Ни душмани више нису тако силни и страшни,
Сада су јадни, очајни, стјерани уза зид.
Гледају нас уплашено, моле да их поштедимо,
Траже милост и желе да им опростимо.
А ми, Срби, поносно и побједнички подижемо главу
Чврсто стискајући песницу слободе.
Подижемо наша порушена светилишта
Поносно слушајући звук звона са њихових купола.
Марширамо даље под стегом православља,
До коначног уништења звијери и до побједе.

Дејан Крсман Николић

ПУТ КА БОГУ ДАРИНА ЈЕ ДУГА И УЗДАРЈЕ

Сузице су... две се слиле, низ невини и пречасни
образ дечји. Жалосница покрај радоснице!
У јединству, кô у дуги, златним ореолом -
малој Дари - посветиле лице.

Од Потопа и Нојеве барке, откако је гавран поцрнео
и истину прекрила тама, већег срама до данашњег
дана, ни гнусније лажи упамтити нису могле
ни речи преклане - са стратишта у небо одбегле,
с каме, пања, ужета и жице - над жртвама светим
у безумљу јасеновачких дубоких заравњених јама.

Чудан санак уснила је Дара.
Злог аваза, из бездушја, гавран црни - девојчици -
у сан долетео. Њеном оку плавом жалосницу сузу
страхом измамио. Нови потоп Дари најавио -
потонуће са почетка речи, када барка лажи
по морима црним истином завлада.

Бели голуб с манастирских двери тијо полетео...
Радосницом сузом, с маслиновом гранчицом у

кљуну, Дару нежно пробудио. Зацвилеше, зајечаше
бешеновска звона... И на јави, Светици нам милој,
црвена се ћирилична словца небом указују.

Сила Божја, Бешенову вечну, снагом Светог Духа
црном врагу преотела... благодатни живот нови
у Светињу удахнула. Роду српском на спасење!

Срђан Малешевић

ГОРИ ФРУШКА, ГОРИ БЕШЕНОВО

Бешеново гори, чује се са Саве
Како цврче мошти у криптама дворца,
Док међ' њима плове одсечене главе
Поринуте небу испод Јасеновца.

Бешеново гори, букти Фрушка цела,
Мешају се пуцњи, звоњава и вриска,
Сава носи грање и заклана тела,
Поринута небу доле испод Сиска.

Бешеново гори, пламте књиге старе,
Кô обредна свећа старцу из Клепаца,
У корици хлеба Даре са Козаре,
Зденута је вера свих наших светаца.

Олга Манчић Лодика

ЗАПИСАНА

Тешка је мисао, а камоли дело;
Свест не прелама што ђаволи смисле;
Бол, јауке и живо угљевље.
Чекићем и ножем
Жену, старца и нејако дете.
Која храброст болеснога ума,
Ни звер звери нити љута пума.
Тај поглед зрео у срцу детета
Ни крик, ни глас, у грлу мук,
Као старац Вукашин, без страха и мржње,
Тај крст Христов само душе свете,
Пред престолом Божијим
Лепотом ума светле...
Све се стиша. Брату живот пружи.
Кроз много рана, болова и бдења
Записана у сећању људи,
Њено име и сада:
Бешеново кроз црвена словца
Зове Дару изнад Јасеновца.

Душан Ружић

ДАРА

Нема храбрије од Даре из Јасеновца,
не плаши се конопца ни ножа џелата,
душа им је црна, руке пуне крвца.
Достојна, ушла си на рајска врата.

Не плаши се, Даро, срџбе тиранина,
не треба ти више одело ни храна.
Момака младих, чари усана медних,
девојачке пожуде ни погледа смерних.

Не може више ни срце да ти заигра,
завршила си свој земаљски пут.
Радуј се, буди весела као чигра,
душом си мајчици земљи уз скут.

Од Бога си изабрана за подвиг мученика,
нека пише име твоје црвеним словима,
душа ти се смеје као у обичног смрника,
у књигу си ушла као инспирација словцима.

Милка Стефановић Мими

ЈАСЕНОВАЦ, МЛАКА, СТАРА ГРАДИШКА...

(Дијани Будисављевић Обексер)

Ту дишу логори смрти.
Однекуд зуј мува. Стење дечји плач.
С догорелих тела дим се врти.
Удара маљ! Јаук! Севну мач!
Сред звезда месец се гура.
Киша ил' снег је. У ноћи зањишта коњ.
Крцкају редови дечјих костура
И шире несносан воњ.
Глад је. Смири се вика.
У вени посустаје крв.
Гаврани међ' људима - жива слика.
Из ране исклизну црв.
Дијана с Дневником у руци стиже.
За отпуст православне деце моли,
Већ који пут. Белешке пером ниже.
Опет без успеха - и то је боли.
Сутра, ево је опет. Ушла је.
Сад важним маше папиром.
И жури срећна јер успела је.

Неколико деце изводи с миром.
Отете од смрти одводи их журно.
Уточиште тражи им. У живот враћа...
Мајке одвозе на присиљан рад...
Она пише где су. Ко су сестре и браћа...
Повика неко: Рат је готов! Отварај логор!
Не! Убиј све живо! Нек' нема сведока.
Стравичан дозив пред смртни збор.
Одскочише опет са земље два ока.
Прекријте јаме! Спалите све!
Бацајте у Уну, Саву, да ништа се не позна...
Све што је записала, и Дневник од ње
Одузмите. Мотрите... Слободи кличе Озна!
Ал' тек у покојој преживелој глави
Остала у мисли, кô Дари ничу црвена словца.
Бешеново кроји сав помен стратишту,
За безброј вратова пререзаних и јаук Јасеновца.

Слободан Мијатовић

МАЛА ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА

Беше неко лудо време,
Јасеновац као бања,
долазише са свих страна,
скупљали се пре свитања.

Сви дођоше силом воље;
отац, мати, сестра, брат.
Ту најгоре беше боље
свуд около бесни рат.

Детињство се цело сруши
ту одрастеш пре времена,
а од бриге превелике
мала Дара поста жена.

У том паклу без избора
тражи Дара пут слободе,
нема врата ни прозора,
а треба да што пре оде.

И Бог јој тад даде крила
све капије да прелети
и са братом у наручју
у слободу да одлети.

Зорка Чордашевић

НЕ ОКРЕЋИ СЕ, ДАРО

С Фрушке горе разлијежу се гласи
па досежу све до Јасеновца.
Убише јој мајку, брата, оца.
Боже, Дару с малим братом спаси!

Бјежи, Даро, бјежи, чедо мило!
Архангели уз вас сада стоје,
гдје секунде живота се броје.
Свети Михајло и Свети Гаврило.

Бјежи, Даро, хитри корак пружи,
не дај брата из наручја, душо!
Да вас затру изрод је покушô.
Бог је с вама да лозу продужи.

Логор смрти спремили злотвори
да затру лозу православну,
да остваре своју жељу даву.
Дара због брата лавовски се бори.

Оштре каме спремиле усташе,
упрегнули снаге зулумћари,
хоће брата да истргну Дари.
Архангели крилима не даше.

Бјежи, Даро, и не окрећи се!
Преко ноћи одрасла си, кћери!
Бешеново отворило двери,
Фрушка гора вама биће мајка.

Ненад Новковић

МАРИЈИНА МОЛИТВА

У тамној соби смрћу окованој
Просијава светлост страх да побије,
Молитвом детињом Мајци Божијој
Благодат свако кроз Њу да добије.

Не зна да чита, ал' је научила
Молитву Мајци над свима мајкама;
Још не зна слова та глава мала
Што већ се бори са тешким мукама.

Борба је њена мир и трпљење,
Док у њој патња буја и расте,
Чистота детиња види спасење,
Оружје спрема страхоту да сатре.

На колена клекну, смрти запркоси,
Очи јој склопљене ка икони гледе,
Гледа у Ону чије име носи
Са радошћу док је боли не штеде.

„Богородице Дјево...“ наче дете,
Дечијим гласом сву бригу закончи,
Тишину прекину, сумрак омете,
Око ње сузне засијаше очи.

О, Мајко Пресвета, где се то нађоше,
Из пакла мисли на небо их вине...
За њом се други молити стадоше:
„Помилуј Царице... помилуј Сине...“

Сара Јовановић

***

Даро,
чујеш ли ноћу осмехе
дечице из блата?
Баш овде где закопали смо све грехе
из свакога рата.

Да ли те из сна буди
бол што се око срца хвата,
кад људи престану да буду људи,
кад запуца брат на брата?

Не дај се, Даро.
Није то ништа
ни ново ни старо
и нису ова сиротишта

и пуста гробља расута
градила наша чеда,
већ су их поред пута
дизали мржња, туга и беда.

А наши су људи, у вери чврсти,
слушали звоно са Горе свете,
плакали док су им братски прсти
из наручја злобно кидали дете.

Опрости, Даро, што слаби бисмо,
опрости што смо дуго те крили,
ал' знај да ипак ми никад нисмо
тебе, чедо, заборавили.

Снежана Танић

МОЛИТВУ ВАПИМ

Молитву вапим
Манастирска звона
Бешеновска
Парају небо
За вечност да се памти
Молитву вапим
Девојчица-вучица
Девојчица-храброст
Девојчица-народ
Девојчица-љубав
Дара-Јасеновац
Манастирска звона
Бешеновска
Парају небо
За вечност да се памти
Молитву вапим
Не поновило се
Понавља се
Људи кажу
Време тече

Мења форму
Црвена словца
Молитва
Разум вапим

Нађа Бранков

ДАРА, ПОСЕСТРИМА ВИЛА; БОЖИЈИ ДАР

Зло насред друма никло
У нејав и нетраг заводи -
Јасеновачки круг кредом
Славуј у трњу јеца, ангели у паклу!
Лепе моје црне очи...

Дара, посестрима вила, Божији дар
Усправна ходи под крстобременом
Брата бригом повија, надом храни,
Светосављем спасава!
Лепе моје црне очи...

Што на оба света бдију, тајинство крију.
Белу мараму развија, црни завежљај скупља
Тугом окруњена, босиљком мирисана

У Светлине гледа!
Лепе моје црне очи...

Нејаког води кроз стратиште,
Разбојиште, душа губилиште

Јагњад, о врату Спаситеља!
Славуј у трње слеће, песму креће,
Лепе моје црне очи...

Валентина Освалд Мијатовић

ЈАСЕНОВАЧКА РУЖА

Беше Дара ружа у најлепшем цвету,
цветати јој нису дали,
хтедоше и корен њојзи да посеку,
ал' свака га болна суза зали.

Мирисала и љубав ширила,
а трпела пакао и рат,
пупољак на души калемила,
она ружа-пупољак јој брат.

Сестринска је љубав јака,
она ломи камење и стене,
из канџи пакленог рата
отргоше брата руке њене.

О лепоти њеној и данас се збори,
давно нико није видѐ такав цвет,
није ветру дала пупољак да сломи,
чувала га да угледа неки бољи свет.

Кô невина крв што је проливена,
црвена кô црквено слово,
баш је таква била боја њена,
на њу данас мирише цело Бешеново.

Мићо М. Савановић

ЈАСЕНОВАЦ II

(Одломак из поеме Јасеновац)

А јауке
Што их кама покла
И век један ледом окамени
Да свет не зна
То што небо гледа
Да свет не зна
За каму и јаму
После смрти
Убиство и смрти
После главе
Убиство и душе
После земље
Крвављења неба
Убијеном
Да ни био није
Убиство је теже од убиства
Ко му сене
Са небеса брише
И сâм с камом
Црну причу пише

*

Преклат ко је
Не беше ни рођен
Није рана
Која неће проћи
Већ је рана
Што ни била није
Већ је рана
Што у рани оста
Већ је рана
Што ни жива не би
Душе клане
Ране ућуткане
Што под земљом
Већ век скоро ходе
Не би ли их неко препознао
Да опросте
Земаљскоме царству
Да на небо
У спасење оду
Ко да позна
Кад је и он заклан

Преклан дух је
Трипут заклан човек
Ко је клао

и себе је заклô
за наредних хиљаду година
С руку се крв
Сапрати не да
А камоли небу са очију
Које памте
Од постанка света
По тој свести
Поколења чести

А свет шта ће
Кад очију нема
Свом је духу
Очи извадио
Очи каме
Остадоше саме
Оне и сад
На Сави стражере
Оне и сад
Стражере на Сави
Да се заклан
Откуд не појави
Да га неко
Не позна по глави
Ил' по крику
Заспалом у трави

Јасна Миленовић

НЕЗАБОРАВ - ЦРВЕН ЦВЕТАК

Од крикова душе младе
Родитељи цркву граде.

Устрептале у иконе
На звонику - очи звоне.

Да израсте тако редак
Незаборав - црвен цветак.

Где је текла топла река
Још једино небо чека.

Ту, где никне мало душе -
Јањичари цркву сруше.

А ми, кô да није ништа,
Изникнемо са стратишта.

Где на пању расте глава,
Листак листку сашаптава.

Звериње се шумско чуди
Црној машти од нељуди.

Сачувана цр(к)вен-слова
Ћирилица од крикова.

Јасна Арбанас

ШИШАТОВАЦ

Некако невешто сместио се
под снажну мишицу Фрушке Шишатовац
и држи се кô презрела златна крушка
на ивици зеленог у грумену пољског цвећа
бокору шимшировог дрвета
као кап медоносног извора
седам сирмијских девојака
увек сузама уточиште.
Док га слика невидом својим
гуслар му снагу даје да опстаје
и кад нестаје.
И шепа време и Вуково писаније
док служи без службе
и дави плитку мржњу.
Изграђен у Господу молитвама
деспота Стефана Штиљановића
Шишатовац моли својом разрушеном вером јаче и
гласније
да се глас чује и као да милује све векове и увек трн
у оку и кнедла у грлу међу овим брдима од поезије
док се у предвечерје пале на хиљаде свитаца
као ореол свете нам Фрушке горе.

Слободан М. Чуровић Апис

ЗАКЛАНО СУНЦЕ

Испод тога цвијета крв пјенуша
и не видиш воду већ надуте главе
још је Србима на земљи тмуша
још их гомилају, још их даве.

Плетенице не дирај од свиле
не умири ране од несана Сава
ластавице руке заручене биле
мртва спава моја Вукосава.

Залуд у црвено да будиш засаде
Србиновче мој, прецрни граде.
Вез искидан без иједног шава

Из заклана врата јасен никô
живот гдје је био ништа и нико
спава сунце, моја Вукосава.

Мирјана Шећеров

ГРАДИНА

Прођосмо путе у тугу одевене
тебе за милост да молимо
код Господа
Архистратигу - Архангеле свети.
Све препреке, замке, искушења...
прођосмо срцем уз њега у својој малој клети.

Јасеновац нас не напушта
а Градина стигла,
па срце и душа тихо јецају...
Путеви нам се пресецају
јасикама,
врбама,
храстом!

Ту мученици почивају...
Још број им се не зна,
ни имена немају.
Именом дрвета хумке су им назване.
Мало за јунаке знане - незнане!

Теби, војсковођо војске небеске,
молимо се покорно.
Спаси, помилуј, помози, из заорава отргни;
пробуди Христа ради
срце рањено, уморно...

Татјана Ајхолцер

БОЖИЈИ РАЗГОВОРИ

Кад помислим, Боже, да ме напуштају сви
Сви вољени, моји најмилији,
Кад нема мајке моје и рођеног брата
Сузе саме лију, страхоте се броје,
Смрт куца на врата.

Ма, пуцајте у срце, нек' меци само лете,
Ничег се не бојим, нисам више дете,
А мене нека води само рука Твоја,
О, Боже, помилуј ме снажно
Ту си где је душа моја.

У беспућу пакла џелати нека суде,
Ни ја се нисам макла, о зар је то за људе,
Та страшна људска бића са очима звери.

Поносна сам, не могу ми ништа
Јер спас ми је у вери.

Разговарам с Богом, тихо и најтише

Да црвеним словом на небу запише
Молитву за оне којих нема више.

У љубави бескрајној да пронађу мира,
На пољани небеској вечна слава им је.

Миро Ковач

ЈАСЕНОВАЦ

Опрости земљо добра, опрости,
опрости водо што течеш Савом.
Опростите нам душе и кости
што вас чувамо заборавом.

Опрости сунце ноћи и дане.
Праштајте птице пјесму наглас.
Праштајте хумке непребројане
што је усахла суза за вас.

Праштајте врбе, праштајте јаме,
праштајте боли највеће моје:
дјетиње сузе с врха каме,
што вас обрисах без сузе своје.

Опрости вјетре, на све стране,
плућима што те жедно дишу.
Опрости пјесму Ђурђевдане
оним што на те још миришу.

Опрости траво кораке грубе
што не познају бол твојих влати.
Праштајте гусле, праштајте трубе
и, ко још може запјевати.

Праштај Градино српска, света
и Јасеновче мој именграде,
праштајте зиме, праштајте љета
што вас непомен од мене краде.

Опрости Оче своју слику
бачену у кал испод ногу,
опрости жртви и крвнику
и мени, што то ЈА не могу.

САДРЖАЈ

Предговор.....	5
Драгољуб Станковић: ИСТИНА.....	7
Љиљана Ћуић: ЛОГОР ЈАСЕНОВАЦ.....	9
Срећко Алексић: ВЕТАР МЕ КРВЉУ ОПЛАКУЈЕ.....	11
Мирослав Стојадиновић: ШТО МЕ КОЉЕШ, ЧИКО.....	2
Дајана Петровић: СРПСКЕ ВОШТАНИЦЕ.....	14
Јован Н. Бундало: ПЕСМА СПАЈА НЕСПОЈИВО.....	15
Милан Малешевић: САСТАВИ ДЛАНОВЕ.....	17
Милан Чорак: КАМЕНИ ЦВИЈЕТ НЕ ЦВЈЕТА.....	18
Жаклина Манчић: ДОЂИ, ДАРО!.....	20
Д. Охаши: ЦРВЕНА РЕКА СУЗА ДЕЦЕ ЖРТАВА ЈАСЕНОВЦА.....	22
Душан Карановић: КАМЕН И СТЕНА.....	23
Милица Бијелић: ДЕВСТВЕНА.....	25
Милојка Јеловац: ИЗ ЈАСЕНОВЦА.....	26
М. Чабаркапа: ВРИСАК СТОЈАНКЕ КНЕЖОПОЉКЕ.....	28
Хелена Калинче: ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА.....	30
Саша Миливојев: ПРАВОСЛАВЉЕ ЈЕ МОЈ ОДАБИР.....	31
Десанка Ристић: БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА.....	33
Тамара Зекановић: МАЈЧИН БОЛ - ЈАСЕНОВАЦ.....	35
Милан Љ. Обреновић: ВАПАЈ ДУША НЕСТАЛИХ.....	37
Радослав Премовић: ДЕПЕША ДЕВОЈЧИЦЕ ИЗ МРТВОГ.....	39
Инес Ерцег: ВЕЛИКА ЈЕ КОЗАРА.....	41
Сања Симић де Граф: РАЈСКО СЕМЕ МУЧЕНИКА.....	43
Душко Р. Недовић: ДАРИ ИЗ ЈАСЕНОВЦА.....	45
Драгиша Ераковић: ЗА НЕЗАБОРАВ.....	47

Милован Мићо Петровић: ДАРА ОД ЗЛОЧИНА ЈАЧА.....	48
Милоје Вељовић: ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА.....	50
Љиљана Терентић: ШТО СТРАДАЈУ ДЕЦА?.....	51
Иван М. Петровић: БЕЗИМЕНА ПЕСМА... СА ИМЕНОМ СРПСКИМ.....	53
Живан С. Филиповић: ЈАСЕНОВЦИ ДА НАМ СЕ НЕ ПОНОВ.....	55
Вукосав Илић: СВЕДОЦИ ИСТИНЕ.....	57
Ани Стајкова Иванова: ДА СЕ ОНИ ДАНИ НИКАД НЕ ПОНОВЕ.....	59
Душан Живковић: БОЛ ЈАСЕНОВЦА КРОЗ ПРЕТКЕ.....	61
Горјана Ана Живковић: НИКАД ВИШЕ.....	63
В. Станисављевић Шаркаменац: БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА.....	65
Илинка Марковић: УЗ БОЖЈУ ПРОМИСАО ДАРИН ЈЕ ЖИВОТ.....	67
Милорад Кулић: КРИЦИ ИЗ ВРБА.....	70
Милијана Мика Голубовић: ВРЕЛО ИСТИНЕ.....	72
Милош Димић: БЕШЕНОВО КРОЗ ЦРВЕНА СЛОВЦА ЗОВЕ ДАРУ ИЗНАД ЈАСЕНОВЦА.....	73
Нада Хаџи Перић: КАНДИЛО.....	75
Душан Ковачевић Батуља: ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ.....	77
Драгиња Миловић: СЛАВА ТЕБИ.....	79
Жељко Мандић: ***.....	80
Драгољуб Јанојлић: БОГ ОСТАВЉА СВЕДОКЕ.....	82
Урош Марјановић: ***.....	84
Радмила В. Стојановић: БЕШЕНОВСКА ЕПИСТОЛА ЗА ДАРУ.....	85
Слободан Цвитковић: АНЂЕЛИ НА НЕБУ.....	86
Љубиша Војиновић Мајсторовски: СРПСКА ГОЛГОТА.....	87
В. Стевановић: СВЕТИ ВУКАШИН ЈАСЕНОВАЧКИ.....	89
Драган Маљик : ДЕЦА ЈАСЕНОВЦА.....	91
Љубомир Адамовић: А ЗАШТО.....	92

Предраг Бањеглав: ДАРА.....	94
Викторија Рац Сабо: ДАРИ.....	95
Снежана Марко Мусинов: ДУКАТИ ИСТИНЕ ПОНАДТМИНЕ.....	96
Бранислав М. Вуковић: КОСТИ ЈАСЕНОВАЧКИХМУЧЕНИКА.....	98
Славко Вуковић: АГОНИЈА ТИШИНЕ.....	100
Ђурица Еделински: ИКОНА.....	102
Милан М. Тривунчић: ДАРИНА МОЛИТВА.....	104
Горан Лучић: КЛЕТВА С ВРХА.....	105
Жељка Аврић: СЈЕНИ ЈАСЕНОВЦА.....	107
Божидар Пешев: ТУЖНЕ ГОДИНЕ.....	109
Анђа Г. Шушић: ЈЕЦАЈ НЕБА.....	110
Јасминка Јовановић: ***.....	112
Славко Марковић: БЕШЕНОВСКА ЗВОНА ЗВОНЕ, ОПОМИЊУ.....	114
Драгица Драга Грбић: ДРУГОЈ ОБАЛИ САВЕ КОД ЈАСЕНОВЦА.....	116
Милан М. Цимбаљевић: ЈА ЈАСЕНОВЦУ.....	118
Александра Николић: ПРИЧЕШЋЕ.....	119
Владимир Бајић: ГЕНОЦИД.....	120
О. Синђелић: ШУМИ ЈАСЕЊЕ И СТАРО КЕСТЕЊЕ.....	122
Тања Ајтић: БЕШЕНОВО.....	124
Милка Познановић: МАЛА ЗА ВЕЛИКО ПОТРЕБНА.....	125
Мирјана Кузминац: ***.....	126
Б. Грошин: КОЛИКО СУНАЦА У ТВОЈИМ ОЧИМА.....	127
Момчило Момо Тубић: ОД ТАМЕ ДО ПОБЈЕДЕ.....	128
Дејан Крсман Николић: ПУТ КА БОГУ ДАРИНА ЈЕ ДУГА И УЗДАРЈЕ.....	130
С. Малешевић: ГОРИ ФРУШКА, ГОРИ БЕШЕНОВО.....	132
Олга Манчић Лодика: ЗАПИСАНА.....	133

Душан Ружић: ДАРА.....	134
Милка Стефановић Мими: ЈАСЕНОВАЦ, МЛАКА, СТАРА ГРАДИШКА.....	135
Слободан Мијатовић: МАЛА ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА.....	137
Зорка Чордашевић: НЕ ОКРЕЋИ СЕ, ДАРО.....	138
Ненад Новковић: МАРИЈИНА МОЛИТВА.....	140
Сара Јовановић ***.....	142
Снежана Танић: МОЛИТВУ ВАПИМ.....	144
Нађа Бранков: ДАРА, ПОСЕСТРИМА ВИЛА; БОЖИЈИ ДАР	146
Валентина Освалд Мијатовић: ЈАСЕНОВАЧКА РУЖА.....	148
Мићо М. Савановић: ЈАСЕНОВАЦ II.....	149
Јасна Миленовић: НЕЗАБОРАВ - ЦРВЕН ЦВЕТАК.....	152
Јасна Арбанас: ШИШАТОВАЦ.....	154
Слободан М. Чуровић Апис: ЗАКЛАНО СУНЦЕ.....	155
Мирјана Шећеров: ГРАДИНА.....	156
Татјана Ајхолцер: БОЖИЈИ РАЗГОВОРИ.....	158
Миро Ковач: ЈАСЕНОВАЦ.....	160

БЛАГОДАРНОСТ

Благодарност за несебичну подршку у издавању седме поетске збирке у Едицији „Бешеновска приношења“ исказујемо оданом пријатељу манастира Бешеново, Штампарији МАМИГО ПЛУС из Земуна.

Захваљујемо и свим песницима који, одазивајући се на наш поетски конкурс, ево већ седму годину за редом, живе и певају са нашим, у великој мери, управљеним манастиром.

Едиција БЕШЕНОВСКА ПРИНОШЕЊА

- 1. Бешеновска приношења (2015)*
- 2. Фрушка горо, Богу нек` је слава (2016)*
- 3. Земних милина небески крој (2017)*
- 4. Невидљив је Померач облака (2018)*
- 5. Осам векова нашег Христаништа (2019)*
- 6. Не дамо светиње јер оне нису дале нас (2020)*
- 7. Бешеново кроз црвена словца зове Дару изнад Јасеновца (2021)*

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14(082.2)

БЕШЕНОВО кроз црвена словца зове Дару изнад Јасеновца /
[уредници Ђорђе Вукмировић, Ненад Војводић, Дарко Дозет]. -
Бешеновачки Прђавор : Манастир Бешеново, 2021 (Земун : Мамиго плус). -
161 стр. : илустр. ; 21 cm. - (Бешеновска приношења ; 7)

Тираж 500. - Стр. 5-6: Бешеново кроз црвена словца зове Дару изнад
Јасеновца / Благоје Баковић.

ISBN 978-86-919055-6-9

COBISS.SR-ID 42713609

Манастир Бешеново, Епархија сремска, Српска
православна црква, Жике Бегојевића ББ, 22.212
Бешеновачки Прњавор, Србија

Динарски жиро рачун: 340-11007646-60

Рачуна за девизне дознаке из иностранства:

IBAN:Rs35340000001101007936 SWIFT CODE: GIBARS22

Тел: 022/66-64-42

Интернет презентација: besenovo.org

Е-пошта: manastirbesenovo@gmail.com

